

סיכום סדנה עם חברי קבוצת הגינון הטיפולי של רמת הנדיב כנס הגינון הטיפולי 2009.

בהעברת הסדנה השתתפו: עפרה גוך, אילאיל גרינבוים ואורית כשר.

הכנס, שהתקיים בשנת 2009 ברמת הנדיב, אפשר לקיים סדנה עם חברי פרויקט הגינון הטיפולי שבמקום. בסדנה ביקשנו לאפשר לבאי הכנס להתנסות בפעילות עם המטופלים, לחלקם היה זה מפגש ראשון עם אנשים בעלי פיגור שכלי. יחד עם זאת, ביקשנו להתמקד בשני היבטים: האחד, יצירה של אלמנט מחומרי טבע הקשור לגינה הטיפולית בה נערכה הסדנה, והשני, פניה להיבט הטיפולי תוך התחשבות מירבית בשלב התכנון של הסדנה בצרכים וביכולות של המטופלים. הבחירה ביצירת פעמוני רוח נבעה מהרצון ליצור אלמנט המשלב מספר חושים: צליל, תנועה (ראייה), מגע. על מנת להתחשב ביכולות ובצרכים של כל אחד מהמטופלים יצרנו 7 פעמוני רוח שונים, שיפורטו להלן.

פעמוני רוח

הפעמון הוא חפץ המשמש גם כאובייקט פולחני וגם כחפץ יום יומי. הוא מופיע במגוון רב של דרכים וצורות ויש עדויות על המצביעות על כך שכבר לפני 4000 שנה נוצרו פעמונים בסין. הפאגנים נהגו להשתמש בפעמונים בימות סתיו וחורף כאמצעי להבריה רוחות רעות. בדומה לפעמון גם לפעמוני הרוח יש היסטוריה ומסורת ארוכה: פעמוני הרוח ממתכת יוצרו בסין כאלף שנים לפני הספירה ושימשו כחלק מהפולחן הדתי. במסורת הבודהיסטית הם מהווים מרכיב מהותי ובאסיה ובמזרח התיכון הם שימשו כדי למשוך אליהם רוחות נדיבות. פעמוני הרוח נחשבים לבעלי איכות מאזנת ויכולת מרפא ובתורת הפג שואי הם משמשים אביזר נפוץ המסייע ביצירת הרמוניה בבית ובגינה.

הסדנה:

בתכנון הפעילות הושם דגש על התאמה בין התוצר (פעמון הרוח) ליכולות ולצרכים של כל אחד מחברי הקבוצה. על מנת לערוך התאמה זו נלקחה בחשבון יכולתו של כל אחד מהמטופלים – חברי קבוצת הגינון הטיפולי. למשל: יכולת השחלה, יכולת עבודה מוטורית עדינה, יכולת עבודה עם כלי עבודה חשמליים, יכולת תאום קשר עין יד לעבודה עם פטיש וכו'. כמו כן, נבחנו הצרכים הייחודיים של כל אחד מהמטופלים, בהתבסס על היכרות מעמיקה איתם. למשל: צורך ביצירת תוצר אסתטי, משיכה להפעלה של כלים מוטוריים, צורך בהפעלת כוח, רצון ליצירת מוצר בעל נוכחות גדולה, צורך ביצירת מוצר המפגין יכולת נגירת גבוהה וכו'.

התנהלות הפעילות:

על שולחן העבודה בגינה הטיפולית הוכנו מראש מגוון רחב של חומרי טבע, כלי עבודה וחוטים מסוגים שונים.

לאחר הסבר בו תואר למשתתפים מה יתרחש היום, הוסבר בכמה מילים על הקבוצה, בה חברים שמונה אנשים בעלי פיגור קל-בינוני, הבאים ממוסדות מוגנים באזור. חברי הקבוצה עובדים ברמת הנדיב חמישה ימים בשבוע, חלקם כבר שנים רבות ומקבלים שכר. בחציו הראשון של יום העבודה הם עובדים בתחזוקת גני הזיכרון של רמת הנדיב ובחציו השני שוהים בגינה הטיפולית, בה הם יוצרים ומטופלים.

לאחר הצגת הפעמונים שיוכנו בסדנה חולקו משתתפי הסדנה לצוותים כשכל צוות הצטרף לאחד מחברי קבוצת הגינון הטיפולי. ביחד הם הכינו פעמון רוח המיועד ומותאם לו, לפי צרכיו ויכולתו. יחד איתו הם התנסו ביצירה משותפת, חוו קשיים והצלחות ולבסוף קבלו מוצר שיכלו להתגאות בו ושימח את כולם.

יש לציין שבהסבר המקדים בחרתי להציג דוגמה של כל תוצר בגלל הקושי שיש לאוכלוסיה זו בשימוש בדמיון והעובדה שהחיקוי מסייע להבין מהו התוצר שיתקבל.

שיקולים והתאמות ביצירת פעמוני הרוח השונים:
להלן נפרט את הסוגים השונים של פעמוני הרוח שייצרנו בסדנה, תוך התייחסות לשיקולים שהובילו לבחירתם ולהתאמתם למטופלים השונים.

1. פעמון כסיית האבוב (Fistula)

ביצירת פעמון זה נעשה שימוש במספר תרמילי כסיית האבוב. באחד מהם יוצרים מספר חורים ברווחים שווים, כ-7 חורים, כשאת החורים ניתן לחורר בעזרת דקר או מקדחה או מסמר ופטיש. בשבעה תרמילים נוספים יוצרים חורים בחלקו העליון של התרמיל, משחילים חוטי דייג בין התרמיל המרכזי והתרמילים הנתלים וקושרים. על מנת שיהיה אפשר לתלות את הפעמון נקשור חוט בחור השמאלי של התרמיל המרכזי ונקשור חוט בצידו הימיני עם חוטים אלו נתלה את הפעמון.

יכולות נדרשות לביצוע הפעילות:
תיאום עין יד (קידוח בכסיה /ענף; השחלה), מוטוריקה גסה תקינה, מוטוריקה עדינה סבירה (ההשחלה היא דרך חור גדול יחסית), אחיזת פינצטה (של החוט).
צרכי המטופל: שימוש בכלי עבודה בעל דימוי של מסוגלות (מקדחה), שמעניק למטופל זה תחושת יכולת וערך עצמי. יצירת תוצר "ניכר", בעל נוכחות (למרות קלות העשייה שבו).

2. פעמון מיכל מים מינרלים גדול

אפשר להשתמש בכל מיכל גדול אחר, אנחנו זכינו למחזר כמה מיכלים כאלו.
- חותכים בעזרת מסור חשמלי או מסורית את חלקו התחתון של המיכל.
- בחלקו התחתון, יוצרים חורים ברווחים שווים בעזרת דקר, מסמר מחומם או מקדחה,
- בעזרת חוט ברזל קושרים אבנים בגודל מתאים ובעלי חורים(אנחנו מצאנו בים)אל החורים שיצרנו בתחתית הבקבוק.

- יוצרים ענבל בעזרת חוט ברזל ארוך, שחלקו העליון ישמש לתליה. החוט עובר במרכז הבקבוק דרך הפיה. כדי שלא יחליק קושרים 'מעצור' בתוך הבקבוק (חתיכת מקל או אבן) אליו קשורה אבן במיקום כזה שישמיע צליל עם מפגש בדפנות הבקבוק.
- עוטפים את הבקבוק בחומרי טבע כמו סוג של דגן במקרה של הדוגמא כאן, או קליפות דקלים וכו', מהדקים בחוטי ברזל העוטפים את הבקבוק והחומר הטבעי.

יכולות נדרשות: מוטוריקה גסה תקינה, מעט מוטוריקה עדינה (השחלת חוטי ברזל לחורים גדולים יחסית), כוח (שרירים).

צרכי מטופל: מיעוט בשלבי עבודה, מיקוד בחומר אחד (אבנים, ולא שילוב חומרים), פשטות, צורך בתוצר גדול, ניכר, המשדר "עוצמתיות", צורך בהפעלת שרירים.

3. פעמון קנקל מיץ

גוזרים ומשתמשים בשליש העליון של קנקל מיץ בעל מכסה, יוצרים חורים במרווחים שווים בחלק שגזרנו(ניתן לחורר בעזרת דקר, בעזרת מסמר מחומם אך הכי נוח להשתמש במחורר משרדי).

בעזרת חוטי דייגים מכינים שרשראות של חומרי טבע בגודל מתאים וכאלו היוצרים צליל. מחברים אל החורים שיצרנו. מכינים ענבל-חוט ארוך שנשחיל דרך הפקק שחוררנו בעוד מועד, קושרים אבן שתצור את הצליל ועם החוט של הענבל נקשור את הפעמון. יכולות נדרשות:

יכולות השחלה גבוהות (תיאום עין-יד תקין, ראייה תקינה, סבלנות ואורך רוח). צרכי המטופל: עבודה מונוטונית, יצירה של אלמנט אסתטי – מודעות גבוהה לאסתטיקה וליופי.

4. פעמון עציץ החרס

לוקחים עציץ חרס והופכים אותו, יוצרים ענבל ארוך ומקושט בחומרי טבע כששמים לב שהענבל יוצר צליל עם המגע בעציץ החרס, יוצרים מעצור-סטופר בין הענבל לחור של העציץ ע"י קשירת מקל קטן, חוט הענבל עובר דרך חור עציץ החרס ומשמש לתליה. ניתן לקשט את עציץ החרס בצבעים שונים או בהדבקות. שימוש בגדלים שונים של עציץ החרס נותן מראה ואפקט אחר. יכולות: השחלה (קואורדינציה, מוטוריקה עדינה), לא נדרשת סבלנות רבה או התמדה. צרכים: תוצר מגוון, "נשי", עדין, עשייה פשוטה, לא עמוסה בשלבים, תוצר המפיק צליל נעים, עשייה המאפשרת אינטראקציה בינאישית.

5. פעמון מענפים גמישים

בוחרים צמח מענפים גמישים ויוצרים ממנו עיגול, מלפפים את העיגול בחוט פשתן או רפיה. יוצרים קשירות מ-4 מקומות במרחקים שווים על העיגול, מחיבור ארבעת החוטים יוצרים קשירה יחד עם חוט נוסף שישמש לענבל. מכינים מחומרי טבע שונים קשירות באורכים שונים המתחברים לחישוק הענפים שהכנו, קושרים כחמש כאלו מסביב, מכינים ענבל שישמיע צליל במפגש עם הקשירות שהכנו ותולים.

יכולות: יכולות השחלה גבוהות, סבלנות, דימיון מפותח (היכולת לראות כיצד מתוך כיפוף הענף ייווצר בסיס לפעמון).

צרכים: יצירת תוצר מורכב, מעניין, מגוון, מאתגר.

6. פעמוני המקלות

משתמשים בבמבוק או סנאדות, חותכים לאורכים שונים. במקל המרכזי קודחים חורים ברווחים שווים, למקלות התלויים קודחים חור בחלקו העליון של המקל, קושרים ומחברים בין המקלות התלויים למקל המרכזי. מהמקל המרכזי קושרים חוט בחור הימיני וחוט בחור השמאלי ואלו ישמשו לתליה.

יכולות: עבודה בעזרת כלים: תיאום עין יד, מוטוריקה גסה ועדינה תקינות, טונוס שרירים תקין, יציבה, סבלנות.

צרכים: עבודה בעלת דימוי "גברי" (תוך שימוש בכלי עבודה "גדולים" – משור, מקדחה, פטיש), עשייה המצריכה יכולת קוגניטיבית "גבוהה", המערבת חשיבה, עשייה המשתמשת בחומר אחד וללא עומס גירויים של חומרים שונים.

7. פעמון מתכתי

פקקי בקבוקי בירה ישנים שנמצאו שימשו אותנו ביצירת פעמון זה, חומר זמין ותמים שברגע היצירה הופך פניו, דוגמת הפעמון הזה הובאה כמשל לכל חומר זמין, נגיש ותמים שהסב את מטרתו לשימוש אחר ביצירה שלנו.

יצרנו חור במכסי הבקבוקים בעזרת פטיש ומסמר, השחלנו ויצרנו שרשראות אותם חיברנו לבסיס שמצאנו, אף הוא חומר ששימש למטרה אחרת ובהכנת היצירה שלנו קיבל יעוד אחר. יצרנו ענבל, חוט הענבל עבר דרך מרכז הבסיס ושימש לתליה.

יכולות: דמיון: שימוש חדש לחפץ קיים (הסבת הפקקים למובייל), יכולות השחלה גבוהות, סבלנות רבה, עשייה רב שלבית.

צרכים: עשייה מאתגרת, תוצר עשיר (אך לא דווקא גדול או מגוון בחומרים), שימוש בכלי עבודה (פטיש ומסמר).

קשיים שעלו

בהכנת פעמוני הרוח אנחנו משתמשים בטכניקה של קשירה, הקשירה היא פעולה שלא קלה לרובינו, נוכל לפגוש את הקושי אצל מטופלינו, אך נוכל לפגוש קושי זה גם אצלנו. נתייחד עם קושי זה ונבוא ערוכים למפגש.

פתרון שיכול להקל על העבודה בהכנת פעמוני רוח: לעבוד על הפעמון כשהוא קשור ותלוי בגובה העניים שלנו, כך נוכל לחבר ולקשור את החוטים בקלות רבה יותר.

מסקנות וסיכום

בפעילות הסדנה נעשתה אבחנה אישית לכל מטופל ליכולתו וצרכיו. אבחנה זו גרמה לתוצאות שלהם כיוונו: העלת הערך העצמי, גאווה וסיפוק. כמו כן המפגש של חברי הקבוצה עם באי הכנס היה הצלחה עבור שני הצדדים.
ללא ספק פעמוני הרוח הביאו הרמוניה לגינה הטיפולית.

מאת: אורית כשר
רמת הנדיב